



درس 1 - منابع پژوهش در تاریخ اسلام و ایران دوران اسلامی

۱ - مؤلف آثار زیر به ترتیب چه کسانی می باشند؟

- الف) انساب الاشراف (ب) عیون الانباء فی طبقات الاطباء (پ) الطبقات الکبری
- ۱) بلاذری - ابن ابی أصیبعه - ابن سعد کاتب واقدی
۲) ابن ابی أصیبعه - بلاذری - ابن سعد کاتب واقدی
۳) ابن اسفندیار - ابن سعد کاتب واقدی - مقدسی

۲ - کدام یک از کتاب های زیر به ترتیب مربوط به (سفرنامه، تک نگاری، تاریخ های محلی و نوشته های جغرافیایی) می باشد و خیابان چهارباغ اصفهان از آثار کدام دوره می باشد؟

- ۱) سفرنامه ابن بطوطه در قرن نهم، عجائب المقدور فی نوابت تیمور تألیف ابواسحاق صابی، تاریخ سیستان تألیف ابن بلخی، سیاست نامه خواجه نظام الملک - صفوی
۲)

سفرنامه شاردن در عصر صفوی، عجائب المقدور فی نوابت تیمور تألیف ابن عربشاه، تاریخ سیستان از مؤلفی ناشناخته، المسالک و الممالک تألیف نویسندگان مختلف از جمله ابن خردادبه - صفوی

۳) سفرنامه ناصر خسرو در قرن ششم هجری قمری، فارسنامه تألیف ابن عربشاه، تاریخ رویان تألیف مؤلفی ناشناخته، المسالک و الممالک تألیف نویسندگان مختلف از جمله ابن خردادبه - زندیه

۴) سفرنامه ابن بطوطه در قرن هشتم، فارسنامه تألیف ابن بلخی، تاریخ رویان تألیف امینی هروی، سیاست نامه خواجه نظام الملک - زندیه

۳ - کدام گزینه اطلاعات مفیدی درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی و هنری سلسله های حکومتی و نام پادشاهان آنها ارائه می دهد و کتاب «الطبقات الکبری» اثر کیست؟

- ۱) سفرنامه ها - ابن عربشاه ۲) سکه ها - ابن سعد کاتب واقدی ۳) نوشته های جغرافیایی - مسعودی ۴) سیاست نامه ها - ابن مسکویه

۴ - کدام گزینه درستی یا نادرستی عبارت های زیر را به درستی بیان می کند؟

الف) آثار و بناهای برجای مانده از دوره تاریخی مورد مطالعه، به مورخان این امکان را می دهند تا از اوضاع فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و نظامی دوران گذشته آگاهی یابند.

ب) تاریخ های محلی یکی از مهم ترین گونه های تاریخ نگاری و یکی از گنجینه های مهم اطلاعات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی و نیز جغرافیایی شهرها و مناطق ایران است.

پ) بسیاری از جهان گردان گنجینه ای از اطلاعات ارزشمند درباره تاریخ اجتماعی و فرهنگی و جغرافیای تاریخی سرزمین هایی را که دیده اند، به صورت سفرنامه ارائه داده اند.

- ۱) ص - غ - ص ۲) غ - غ - ص ۳) ص - ص - ص ۴) غ - غ - غ

۵ - کدام گزینه به ترتیب جاهای خالی عبارت های زیر را به درستی کامل می کند؟

الف) کتاب التاجی فی اخبار الدوله الدیلمیه نوشته در تاریخ آل بویه است.

ب) از دوره تیموریان به بعد مرسوم شد.

پ) اطلاعات مفیدی از زندگانی اجتماعی مردم ایران ارائه می کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می شوند.

ت) کتاب قابوس نامه نمونه ای از است.

- ۱) ابن عربشاه - تاریخ های محلی - نوشته های جغرافیایی - اندرز نامه ها
۲) ابواسحاق صابی - تاریخ های محلی - سفرنامه ها - سیاست نامه ها
۳) ابن عربشاه - تک نگاری - نوشته های جغرافیایی - سیاست نامه ها
۴) ابواسحاق صابی - تک نگاری - سفرنامه ها - اندرز نامه ها

درس 2 - روش پژوهش در تاریخ؛ بررسی و سنجش اعتبار شواهد و مدارک

۶- کدام گزینه در سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده مورد بررسی قرار نمی‌گیرد؟

- ۱) ویژگی‌های هویتی روایت‌کننده خبر
 ۲) محل تولد و زندگی
 ۳) نژاد و قومیت روایت‌کننده
 ۴) گرایش فکری، مذهبی و سیاسی روایت‌کننده

۷- کدام گزینه به ترتیب از برجسته‌ترین چهره‌های تاریخ‌نگاری «روایی - ترکیبی - تحلیلی» می‌باشند؟

- ۱) محمد بن جریر طبری - دینوری - ابوعلی مسکویه
 ۲) مسعودی - بلاذری - دینوری
 ۳) طبری - ابن مسکویه - بلاذری
 ۴) بلاذری - مسعودی - ابن مسکویه

۸- کدام گزینه مربوط به ویژگی‌های تاریخ‌نگاری تحلیلی است و یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری براساس موضوع کدام است؟

- ۱) مورخ با مطالعه و مطابقت همه روایت‌ها یک گزارش واحد از آن‌ها تنظیم می‌نماید - تاریخ بیهقی
 ۲) مورخ با بررسی تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد اقدام به تحلیل، تفسیر علل، آثار و پیامدهای واقعه می‌نماید - کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر مسعودی
 ۳) مورخ هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها نمی‌کند، عیناً آن‌ها را ذکر می‌کند - تجارت الامم ابوعلی مسکویه
 ۴) مورخ خبر و روایتی را که فاقد زمان و مکان دقیق و مشخص باشد را دارای اصالت و اعتبار نمی‌داند - اخبار الطوال

۹- بقایای شیرقلعه شهمیرزاد را براساس کدام روش سنجش اعتبار بررسی می‌کنند و در تعیین اصالت و اعتبار گزارش‌های تاریخی و یا تردید اعتبار آن‌ها، کدام روش می‌تواند مفید باشد؟

- ۱) مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی - مطابقت با عقل
 ۲) مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد - همخوانی یا عدم همخوانی یافته‌های علوم تجربی با داده‌های تاریخی
 ۳) مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی - همخوانی یا عدم همخوانی یافته‌های علوم تجربی با داده‌های تاریخی
 ۴) سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان - مطابقت با عقل

۱۰- مورخان در نقد روایت‌کننده خبر چه مسئله‌ای را مورد توجه قرار می‌دهند و فتوت‌نامه سلطانی در کدام بخش اعتبارسنجی اخبار کاربرد دارد؟

- ۱) قابلیت سنجش اعتبار، با علوم انسانی و علوم تجربی - مطابقت با عقل
 ۲) گرایش‌های فکری، مذهبی، سیاسی و جایگاه علمی راوی - سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان
 ۳) فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر - مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد
 ۴) به‌کارگیری روش‌ها و فنون در دیگر علوم برای اعتبارسنجی خبر - سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان

۱۱- کدام گزینه بیانگر پاسخ صحیح سؤال‌های زیر می‌باشد؟

- الف) مهم‌ترین ویژگی تاریخ‌نگاری روایی چه می‌باشد؟
 ب) مورخان در نقد روایت‌کننده خبر چه مسئله‌ای را مورد توجه قرار می‌دهند؟
 ج) مهم‌ترین رسالت مورخان چیست؟

- ۱) الف) وحدت نظر داشتن مورخان ب) گرایش‌های فکری، مذهبی، سیاسی و جایگاه علمی راوی ج) تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته
 ۲) الف) عدم مغایرت با عقل ب) کشف علائق و انگیزه‌های راوی در بیان یک خبر ج) شناخت اصول مقدماتی روش‌های اعتبارسنجی
 ۳) الف) عدم دخل و تصرف در روایت‌ها ب) تعیین فاصله زمانی و مکانی نقل‌کننده خبر با اصل خبر ج) تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته
 ۴) الف) ناظر و شاهد بودن راوی ب) به‌کارگیری روش‌ها و فنون در دیگر علوم برای اعتبارسنجی ج) شناخت اصول مقدماتی روش‌های اعتبارسنجی



درس 3 - اسلام در مکه

۱۲ - کدام حادثه در بیست سالگی پیامبر (ص) روی داد و پس از کدام حادثه پیامبر (ص) به شهر طائف سفر کرد؟

- ۱) شرکت در جنگ فجار - پایان یافتن تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان
- ۲) شرکت در پیمان جوانمردان - رحلت حضرت خدیجه (س) و حضرت ابوطالب
- ۳) نصب حجرالاسود - رحلت حضرت خدیجه (س) و حضرت ابوطالب
- ۴) رفتن به سفر شام به همراه ابوطالب - پایان یافتن تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان

۱۳ - به ترتیب کدام گزینه در ارتباط با سؤالات زیر درست است؟

- الف) علت ظاهری مخالفت و دشمنی سران مشرک با اسلام چه بود؟
 ب) از خانواده بنی هاشم چه کسی به مخالفت و دشمنی با رسول خدا برخاست؟
 پ) پس از کدام جریان، سران قریش تصمیم به محاصره اقتصادی و اجتماعی مسلمانان گرفتند؟
 ت) اهالی کدام شهر پیامبر را با بی‌احترامی و اهانت از شهرشان راندند؟

- ۱) ترس از متزلزل شدن موقعیت تجاری شهر مکه - مطعم بن عدی - دعوت عمومی پیامبر - مکه
- ۲) ترس از متزلزل شدن موقعیت تجاری شهر مکه - ابولهب - دعوت عمومی پیامبر - طائف
- ۳) احساسات دینی و اعتقاد راسخ سران مشرک به بت‌ها - ابولهب - ناکام ماندن از جلب رضایت ابوطالب برای دست برداشتن از حمایت رسول خدا - طائف
- ۴) احساسات دینی و اعتقاد راسخ سران مشرک به بت‌ها - مطعم بن عدی - ناکام ماندن از جلب رضایت ابوطالب برای دست برداشتن از حمایت رسول خدا - طائف

۱۴ - در آستانه ظهور اسلام، کدام مورد جزء شاخص‌ترین ارزش‌های حاکم بر نظام قبیله‌ای در سرزمین عربستان نبود و در دوران پیش از اسلام قبیله‌های عرب در شبه‌جزیره عربستان به چه صورت زندگی می‌کردند؟

- ۱) افتخار به روابط خونی و خویشاوندی - پراکنده
- ۲) پشتیبانی از افراد قبیله در شرایط خاص - پراکنده
- ۳) افتخار به حسب و نسب - منسجم
- ۴) اطاعت بی‌چون و چرا از رئیس یا شیخ قبیله - منسجم

۱۵ - به ترتیب پاسخ صحیح هریک از سؤالات زیر در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- الف) هدف سران قریش و مشرکان مکه از محاصره اجتماعی و اقتصادی بنی هاشم چه بود؟
 ب) پس از کدام واقعه آزار و جسارت سران قریش نسبت به پیامبر افزایش یافت؟
 پ) روش دعوت پیامبر پس از بازگشت به مکه چگونه بود؟

- ۱) الف) یاران پیامبر و مسلمانان را از گرد او پراکنده کنند. ب) اهانت مردم طائف به پیامبر (پ) تبلیغ اسلام در میان افراد و قبایلی که برای مراسم حج و یا انجام کار دیگری به مکه سفر می‌کردند.
- ۲) الف) ابوطالب و طایفه او پیامبر را تنها گذارند. ب) رحلت ابوطالب (پ) تبلیغ اسلام در میان افراد و قبایلی که برای مراسم حج و یا انجام کار دیگری به مکه سفر می‌کردند.
- ۳) الف) ابوطالب و طایفه او پیامبر را تنها گذارند. ب) اهانت مردم طائف به پیامبر (پ) به صورت مخفیانه مردم را به گرویدن به دین اسلام فرا می‌خواند.
- ۴) الف) یاران پیامبر و مسلمانان را از گرد او پراکنده کنند. ب) رحلت ابوطالب (پ) به صورت مخفیانه مردم را به گرویدن به دین اسلام فرا می‌خواند.

۱۶ - یکی از شاخص‌ترین ارزش‌های حاکم بر نظام قبیله‌ای در شبه‌جزیره عربستان، بود و صفت جاهلی در قرآن دلالت بر دارد و دو قبیله بزرگ اوس و خزرج از به سرزمین یثرب مهاجرت کرده بودند و مردم یثرب پیش از هجرت پیامبر، قصد داشتند شخصی به نام را به ریاست خویش برگزینند.

- ۱) استقامت در برابر سختی‌های زندگی - نادانی و فقدان علم و معرفت - فلسطین - سعد بن عباده
- ۲) استقامت در برابر سختی‌های زندگی - فرهنگ و اخلاق خشن و گستاخ و کینه‌جو - فلسطین - عبدالله بن ابی
- ۳) احترام به روابط خونی و خویشاوندی - فرهنگ و اخلاق خشن و گستاخ و کینه‌جو - یمن - عبدالله بن ابی
- ۴) احترام به روابط خونی و خویشاوندی - نادانی و فقدان علم و معرفت - یمن - سعد بن عباده



درس 4 - امت و حکومت نبوی در مدینه

۱۷ - پیمان نامه مدینه سرآغاز چه پدیده‌ای بود و کدام یک از موضوعات نام برده شده جزء موضوعات مربوط به کامل شدن الگوی حکومتی پیامبر نمی‌باشد؟

- ۱) سرآغاز برادری و وحدت در مدینه - زکات
 ۲) تاسیس امت و حکومت اسلامی - جهاد
 ۳) سرآغاز برادری و وحدت در مدینه - تعلیم و تعلم
 ۴) تأسیس امت و حکومت اسلامی - تعلیم و تعلم

۱۸ - پس از چند سال، قریش پیمان حدیبیه را نقض کرد و پیامبر با چه تعداد سپاه عازم فتح مکه گردید و در چه سالی و ماهی کعبه فتح گردید؟

- ۱) ۳ - هزار - محرم سال هشتم
 ۲) ۲ - ۱۰ هزار - رمضان سال نهم
 ۳) ۳ - ۲۰ هزار - محرم سال نهم
 ۴) ۲ - ۱۰ هزار - رمضان سال هشتم

۱۹ - کدام پیمان، بیانگر نفوذ و گسترش چشمگیر اسلام در یثرب بود و تا سال ۸ ق، یعنی تا هنگام فتح مکه، یکی از شروط بیعت با پیامبر و پذیرش دعوت اسلام چه بود؟

- ۱) پیمان عقبه دوم - هجرت به مدینه و ترک نکردن آن شهر
 ۲) پیمان عقبه اول - دفاع از پیامبر در برابر مشرکان
 ۳) پیمان عقبه اول - هجرت به مدینه و ترک نکردن آن شهر
 ۴) پیمان عقبه دوم - دفاع از پیامبر در برابر مشرکان

۲۰ - هریک از گزاره‌های زیر در ارتباط با کدام مورد است؟

الف) در این سال هیئت‌های نمایندگی قبیله‌های مختلف عرب از هر سو به مدینه آمدند.

ب) نظام حکومتی را که پیامبر در آن جا برپایه امت اسلامی بنا نهاد، بسیار ساده بود.

پ) در غزوه‌های احد و تبوک، به همراه یارانش از سپاه اسلام جدا شد.

- ۱) وفود - مکه - عبدالله بن ابی
 ۲) دهم بعثت - مکه - اسامه بن زید
 ۳) وفود - مدینه - اسامه بن زید
 ۴) نهم هجری - مدینه - عبدالله بن ابی

۲۱ - چه عواملی زمینه گسترش محدوده حکومت پیامبر (ص) شد و با نزول کدام سوره و در چه سالی پیامبر (ص)، به علی (ع) مأموریت داد که عازم مکه شود؟

- ۱) محاصره نظامی یهودیان بنی قینقاع و بنی نضیر و بیرون راندن آنان از مدینه - سوره توبه، ماه‌های اول سال نهم هجری
 ۲) ناکامی قریش در جنگ خندق و کاهش فعالیت‌های نظامی آنان - سوره براءت، ماه‌های آخر سال نهم هجری
 ۳) کاهش دسیسه یهودیان علیه مسلمانان و شکست قریش در جنگ خندق - سوره حج، ماه‌های اول سال ششم هجری
 ۴) تغییر قبیله مسلمانان از بیت المقدس به سوی مکه و نشر اسلام میان قبایل عرب - سوره حج، اوایل ماه‌های اول سال ششم هجری

درس 5 - تثبیت و گسترش اسلام در دوران خلفای نخستین

۲۲ - به ترتیب کدام گزینه صحیح و غلط بودن موارد زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

الف) ابوبکر و عمر در دوران زمامداری خود مراقب بودند که عدالت را میان افراد و گروه‌های مختلف مسلمان رعایت کنند.

ب) علی (ع) در دوران حکومتش تلاش کرد با عمل به تعالیم اسلام و سنت رسول خدا، برادری و یگانگی دینی را به امت اسلامی بازگرداند.

پ) تمامی افراد جامعه در دوران حضرت علی (ع) با وی در اجرای عدالت همکاری و تعامل داشتند.

ت) رقابت منطقه‌ای بین عراق و شام معلول جنگ‌های مقابله کننده با عدالت حضرت علی (ع) بود.

ث) سخت گیری خلیفه دوم و ساده زیستی ایشان مانع ثروت اندوزی و تجمل گرایی بزرگان قریش و کارگزاران ایشان بود.

ج) در دوران خلافت خلفای دوم و سوم درآمدهای فراوانی به خزانه مسلمانان در مکه سرازیر شد.

- ۱) ص - غ - ص - ص - غ - ص
 ۲) ص - ص - غ - ص - ص - غ
 ۳) غ - ص - ص - ص - ص - غ
 ۴) غ - غ - ص - غ - ص - غ



۲۳- کدام خلیفه عطایا را میان مسلمانان توزیع می‌کرد و در زمان این خلیفه کدام عامل مانع از ثروت‌اندوزی و تجمل‌گرایی کارگزاران خلافت و بزرگان قریش گردید و لشکرکشی مسلمانان به سرزمین‌های مجاور شبه جزیره عربستان از چه زمانی آغاز و تا چه زمانی ادامه یافت؟

- ① خلیفه دوم - ساده‌زیستی و سخت‌گیری نسبت به کارگزاران خلافت - اواخر خلافت ابوبکر تا پایان خلافت عثمان
- ② خلیفه سوم - توزیع عطایا بر پایه مساوات اسلامی - اوایل خلافت ابوبکر تا پایان خلافت عثمان
- ③ خلیفه دوم - توزیع عطایا بر پایه مساوات اسلامی - اواخر خلافت ابوبکر تا اوایل خلافت عثمان
- ④ خلیفه سوم - ساده‌زیستی و سخت‌گیری نسبت به کارگزاران خلافت - اوایل خلافت ابوبکر تا اوایل خلافت عثمان

۲۴- صحیح یا غلط بودن هر یک از عبارات‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه به درستی مشخص شده است؟

(الف) تثبیت اسلام در شبه جزیره عربستان از جمله مهمترین مسائلی بود که جامعه اسلامی در عصر خلفای راشدین با آن روبرو شد.

(ب) پس از گفتگوهای اجتماع سقیفه بنی ساعده، اوسیان و اعضای قبیله خزرجیان همگی توافق کردند که ابوبکر خلیفه شود.

(پ) عثمان روش متفاوتی نسبت به خلفای پیش از خود در پیش گرفت و حکم بن ابی العاص را که پیامبر به طائف تبعید کرده بود، به مدینه بازگرداند.

(ت) عمر محدودیت‌هایی را که برای ثروت‌اندوزی سران قریش ایجاد کرد و سران قریش در دوران او مزارع وسیع از دست دادند.

(ث) در دوران خلافت ابوبکر و عمر، درآمدهای فراوانی از سرزمین‌های ثروتمندی که فتح شده بود به خزانه مسلمانان در مدینه سرازیر شد.

- ① ص - ص - ص - غ - غ ② ص - غ - غ - ص - غ ③ غ - ص - ص - ص - غ ④ ص - غ - ص - غ - غ

۲۵- لشکرکشی‌های اعراب مسلمان به سرزمین‌های مجاور شبه جزیره عربستان از زمان کدام خلیفه، آغاز گشته بود؟

- ① حضرت علی (ع) ② عثمان ③ عمر ④ ابوبکر

۲۶- کدام یک از افراد زیر رئیس خزرجیان بود و وی چرا انصار را برای جانشینی پیامبر شایسته‌تر می‌دانست؟

- ① حباب بن منذر - قریشی بودن پیامبر و برتری خویشاوندان ایشان برای زمامداری امور
- ② سعد بن عباد - تلاش آنان برای گسترش اسلام و جهاد با دشمنان
- ③ یثربین سعد - اتحاد انصار و نبود سابقه جنگ و خونریزی میان آن
- ④ سعد بن معاذ - پیشقدمی در اسلام

درس 6 - امویان بر مسند قدرت

۲۷- علت گرایش موالی به مخالفان بنی‌امیه به خصوص اهل بیت پیامبر چه بود و کدام مورد از قیام‌های ضد اموی نمی‌باشد؟

- ① محروم بودن مسلمانان غیرعرب از حقوق سیاسی و اجتماعی - قیام مختار ② عرب‌گرایی امویان و تحقیر نسبت به مسلمانان غیرعرب - قیام زید
- ③ محروم بودن مسلمانان غیرعرب از حقوق سیاسی و اجتماعی - قیام اشعث ④ عرب‌گرایی امویان و تحقیر نسبت به مسلمانان غیرعرب - قیام خوارج

۲۸- معنای تفکر جبرگرایی که توسط معاویه و برخی از طرفداران او رواج یافت، چه بود، کدام خلیفه اموی نام نیکی از خود به‌جا گذاشت؟

- ① توزیع نابرابر ثروت میان مسلمانان عرب و غیرعرب - مروان بن محمد
- ② تمامی آن‌چه برای انسان‌ها رخ می‌دهد، خواست و تقدیر الهی است - عمر بن عبدالعزیز
- ③ نابرابری بین مسلمانان عرب با غیرمسلمان از خواست‌های پرودگار است - عمر بن عبدالعزیز
- ④ تمامی آن‌چه برای انسان‌ها و جوامع رخ می‌دهد، خواست و تقدیر الهی است - مروان بن محمد



۲۹ - کدام گزینه در رابطه با سوالات زیر صحیح است؟

- الف) کدام یک از خلفای نخستین از خاندان بنی‌امیه بود که در زمان وی نفوذ و قدرت امویان بسیار افزایش یافت؟
 ب) فرماندهی سپاه امام حسن (ع) برای مقابله با معاویه را چه کسی برعهده داشت؟
 ج) کدام سرداران مسلمان فتح اندلس را به انجام رسانیدند؟

- ① الف) ابوبکر (ب) عمرو بن بحر (ج) قیس بن سعد بن عبادہ انصاری و عبیدالله بن زیاد
 ② الف) عمر (ب) مغیره بن شعبه (ج) موسی بن نصیر و طارق بن زیاد
 ③ الف) عثمان (ب) قیس بن سعد بن عبادہ انصاری (ج) طارق بن زیاد و موسی بن نصیر
 ④ الف) معاویه (ب) مغیره بن شعبه (ج) عبیدالله بن زیاد و طارق بن زیاد

۳۰ - به ترتیب کدام گزینه پاسخ صحیح پرسش‌های زیر می‌باشد؟

- الف) معاویه برای رسیدن به اهداف قدرت‌طلبانه خود، خود را چگونه معرفی می‌کرد؟
 ب) نام فرمانده لشکر امام حسن (ع) در جنگ با معاویه چه بود؟
 پ) مهم‌ترین تحول در خلافت امویان چه بود؟

- ① خون‌خواه عثمان - مغیره بن شعبه - استفاده از زور برای کسب و حفظ قدرت
 ② خون‌خواه عثمان - قیس بن سعد بن عبادہ - فاصله گرفتن حکومت از اصول انسانی و اخلاقی
 ③ عامل به عدالت - مغیره بن شعبه - فاصله گرفتن حکومت از اصول انسانی و اخلاقی
 ④ عامل به عدالت - قیس بن سعد بن عبادہ - استفاده از زور برای کسب قدرت و حفظ

درس 5 - تثبیت و گسترش اسلام در دوران خلفای نخستین

۳۱ - کدام گزینه به ترتیب صحیح یا غلط بودن عبارتهای زیر را بیان می‌کند؟

الف) نحوه توزیع عطایا توسط خلیفه اول، اگرچه بر پایه مساوات اسلامی نبود، اما ساده‌زیستی و سخت‌گیری او نسبت به کارگزاران خلافت و بزرگان قریش، از ثروت‌اندوزی و تجمل‌گرایی آنان جلوگیری کرد.

ب) در دوران خلیفه دوم بذل و بخشش‌های فراوانی از بیت‌المال به افراد مختلف به خصوص خاندان بنی‌امیه صورت گرفت.

پ) حکومت بنی‌امیه همواره در برابر معترضان و مخالفان خود سیاست سرکوب و خشونت را اجرا می‌کرد.

- ① ص - ص - غ
 ② غ - ص - ص
 ③ ص - غ - ص
 ④ غ - غ - ص

درس 7 - جهان اسلام در عصر خلافت عباسی

۳۲ - کدام عامل باعث ایجاد ارتباط فکری و فرهنگی میان مسلمانان با دیگر فرهنگ‌ها را فراهم آورد؟

- ① آموزه‌های قرآن و احادیث پیامبر
 ② حضور پیرو ادیان دیگر از جمله یهودیان و مسیحیان در کنار مسلمانان
 ③ خروج مسلمانان از شبه جزیره عربستان و فتح سرزمین‌های ایران و مصر
 ④ حمایت مادی و معنوی برخی از خلفا و وزیران از عالمان مسلمان

۳۳ - نهضت ترجمه در دوران عباسیان در چه مرکزی صورت می‌گرفت و کدام گزینه از مترجمان مشهور این دوران نمی‌باشد؟

- ① بیت‌الحکمه - مستنصر
 ② دارالعلم - برادران خوارزمی
 ③ بیت‌الحکمه - بنوموسی
 ④ دارالعلم - خاندان بختیشوع

۳۴- هریک از تصاویر زیر، با کدام گزینه ارتباط دارند؟ (به ترتیب)



(ت)



(پ)



(ب)



(الف)

- ۱ الف) نمونه‌ای از معماری و هنر دوره فاطمیان که نشان از علاقه خلفای فاطمی به هنرهای تزئینی بود. (ب) بیانگر روند تدریجی اسلام آوردن مردم ایران (پ) از شاهکارهای معماری جهان اسلام (ت) تأثیر اسلام بر توجه و گرایش اجداد و گذشتگان به اسلام
- ۲ الف) یکی از دو شاهکار معماری جهان اسلام - (ب) از معماری‌های دوره خلافت متوکل عباسی (پ) مشهورترین نمونه‌های معماری اسلامی در قاهره (ت) تأثیر حضور امامان و امامزادگان بر توجه و گرایش اجداد و گذشتگان به اسلام
- ۳ الف) از معماری‌های دوره خلافت مستنصر (ب) از شاهکارهای معماری فاطمیان در مصر (پ) از مشهورترین معماری‌های جهان اسلام (ت) زمینه‌ساز تدریجی گرایش ایرانیان به اسلام
- ۴ الف) یکی از دو شاهکار معماری در جهان (ب) نشان‌دهنده اوج معماری و شکوفایی فرهنگی مصر (پ) سالانه میلیون‌ها گردشگر را از اقصی نقاط جهان به خود جلب می‌کنند (ت) بارگاه امامان شیعه در قبرستان بقیع پیش از تخریب

۳۵- کدام گزینه به ترتیب دربر گیرنده موارد مشخص شده در عبارت زیر می‌باشد؟

«هنرمندان این دوره در برخی از هنرها، مانند شیشه‌گری، بلورسازی و سفالگری به نوآوری پرداختند. به پیشنهاد این فرمانده اسیر ایرانی دیوان چند (سپاه) در مدینه تشکیل شد. این فرد نقش تعیین‌کننده‌ای در تحولات خلافت در زمان مأمون داشت. در زمان منصور تمام سرزمین‌های اسلامی به استثنای این سرزمین تحت فرمان عباسیان درآمد.»

- ۱ عباسیان - هرمزان - فضل بن سهل - آندلس
- ۲ فاطمیان - یحیی برمکی - حسن بن سهل - بصره
- ۳ فاطمیان - هرمزان - حسن بن سهل - آندلس
- ۴ عباسیان - یحیی برمکی - فضل بن سهل - بصره

۳۶- به ترتیب کدام گزینه پاسخ صحیح سؤال‌های زیر است؟

الف) چه زمانی حکومت عباسیان رو به ضعف و انحطاط گذاشت؟

ب) یکی از اقدامات مهمی که منصور در جهت تحکیم و تثبیت خلافت خاندان خود انجام داد، چه بود؟

- ۱ اسارت غلامان ترک در سرحدات ماوراءالنهر - سرکوب قیام ابومسلم
- ۲ پایان یافتن حکومت مأمون و اسارت غلامان ترک - بنای شهر بغداد به عنوان پایتخت عباسیان
- ۳ پایان یافتن حکومت امین و اسارت غلامان ترک - سرکوب قیام ابومسلم
- ۴ پایان یافتن حکومت مأمون و خارج شدن اداره امور از دست وزیران ایرانی - بنای شهر بغداد به عنوان پایتخت عباسیان

۳۷- پیامد اجتناب خلافت عباسیان از سیاست عرب‌گرایی چه بود؟

- ۱ یکپارچگی بیشتر قلمرو خلافت
- ۲ سهولت در سرکوب قیام‌ها و شورش‌های مختلف
- ۳ برخوردار شدن خلفا از قدرت و نفوذ فوق‌العاده
- ۴ برخوردار شدن ایرانیان از جایگاه ممتاز

درس 8 - اسلام در ایران؛ زمینه‌های ظهور تمدن ایرانی - اسلامی

۳۸ - کدام گزینه دربارهٔ روند اسلام آوردن مردم ایران نادرست است؟

- ۱) طبق شواهد و مدارک تاریخی روند اسلام‌پذیری ایرانیان تدریجی بوده است.
- ۲) اگر چه شهرهای ایران در طول بیش از ۲۰ سال به تسخیر اعراب مسلمان درآمد، اما روند پذیرش اسلام چندان طول نکشید.
- ۳) در دوران خلافت بنی‌امیه روند پذیرش اسلام در ایران کند بود.
- ۴) موقعیت سیاسی و اجتماعی ایرانیان در عصر خلافت عباسیان بهبود یافت و همین امر گرایش به اسلام را در این دوران شتاب داد.

۳۹ - با توجه به متن زیر، کدام گزینه برداشتی صحیح دربارهٔ روند مسلمان شدن ایرانیان در فارس است؟

«در پارس گبرکان و ترساآن و جهودان باشند و غلبه گبرکان دارند و جهودان اندکی باشند و کتاب‌های گبرکان و آتشکده‌ها و آداب گبرکی هنوز در میان پارسیان هست.»

- ۱) روند اسلام‌پذیری ایرانیان تدریجی و در فارس غلبه با یهودیان و زرتشتیان بوده است.
- ۲) روند اسلام‌پذیری ایرانیان تدریجی و در فارس غلبه با زرتشتیان بوده است.
- ۳) گرایش به اسلام در ایران شتاب بیشتری یافت و در فارس غلبه با یهودیان و زرتشتیان بوده است.
- ۴) گرایش به اسلام در ایران شتاب بیشتری یافت و در فارس غلبه با زرتشتیان بوده است.

۴۰ - کدام گزینه صحیح یا غلط بودن عبارات زیر را به درستی بیان می‌کند؟

الف) بر اثر دومین شکست ایرانیان از اعراب، عظمت ایرانیان در چشم اعراب فرو ریخت و باعث تشویق و تحریک بیشتر آنان برای هجوم به کاروان‌ها و آبادی‌های مرزی ایران شد.

ب) فاصلهٔ طبقاتی در اواخر دوران ساسانیان باعث وخیم شدن اوضاع سیاسی شده بود.

پ) در اواخر حکومت ساسانیان بر اثر طغیان رودهای دجله و فرات، بندها و سدها شکسته شد و خسارت فراوانی به زمین‌های حاصلخیز آسورستان وارد آمد.

- ۱) ص / غ / غ
- ۲) غ / ص / غ
- ۳) غ / غ / ص
- ۴) ص / ص / ص

۴۱ - صحیح یا غلط بودن عبارات زیر در کدام گزینه به درستی بیان می‌شود؟

الف) علاوه بر یمن، در زمان پیامبر، اسلام به بحرین و عمان نیز راه یافت.

ب) زرتشتیان ساکن بحرین در زمان حملهٔ اعراب به ایران، به اطاعت مسلمانان و پرداخت جزیه گردن نهادند.

پ) اولین حملهٔ اعراب مسلمان، در اواخر دوران خلافت ابوبکر، به منطقهٔ سواد بود.

- ۱) ص / غ / غ
- ۲) غ / ص / غ
- ۳) غ / غ / ص
- ۴) ص / ص / ص

۴۲ - به ترتیب چه عاملی موجب تقویت روحیه و انگیزهٔ جنگاوران عرب در قادسیه شد؟ به چه علت شورش‌های شهرها و مناطق مختلف ایران علیه اعراب موفق نبود؟ مهاجرت‌های اعراب از دوران فتوحات ایران با چه هدفی شروع گردید؟ نتیجهٔ جنبش‌های ایرانیان در عصر خلافت عباسیان چه بود؟

۱) کشته شدن رستم فرخزاد فرمانده سپاه ساسانی - فقدان رهبری واحد - کسب غنائم و سرزمین‌های جدید - سست شدن سلطهٔ خلفای عباسی بر مناطق مرکزی ایران

۲)

خبر پیروزی خیره‌کنندهٔ اعراب مسلمان بر رومیان در شام - عدم هماهنگی بین شورش‌ها - تحکیم سلطهٔ مسلمانان بر ایران - فراهم شدن زمینهٔ مناسب برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی

۳)

کشته شدن رستم فرخزاد فرمانده سپاه ساسانی - عدم هماهنگی بین شورش‌ها - کسب غنائم و سرزمین‌های جدید - فراهم شدن زمینهٔ مناسب برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی

۴)

خبر پیروزی خیره‌کنندهٔ اعراب مسلمان بر رومیان در شام - فقدان رهبری واحد - تحکیم سلطهٔ مسلمانان بر ایران - سست شدن سلطهٔ خلفای عباسی بر مناطق مرکزی

درس 9 - ظهور و گسترش تمدن ایرانی - اسلامی

۴۳- نخستین کتاب جغرافیایی که به زبان فارسی نگارش شده است چه نام داشت و شیخ توسی در کدام علوم دینی تبخّر داشت؟

- ① حدودالعالم من المشرق الى المغرب - کلام و حدیث
 ② التقاسیم فی معرفه الاقالیم - کلام و حدیث
 ③ حدودالعالم من المشرق الى المغرب - تفسیر و فقه
 ④ التقاسیم فی معرفه الاقالیم - تفسیر و فقه

۴۴- به ترتیب موارد مرتبط با هریک از عبارات های زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

الف) این گروه در سده های نخستین هجری، علاوه بر مشارکت در امور محلی، نقش مهمی در حفظ و انتقال فرهنگ ایرانی از دوره باستان به دوره اسلامی ایفا کردند.

ب) این گروه نقش مؤثری در ترویج اسلام در میان ایرانیان به ویژه ساکنان طبرستان، دیلم و گیلان داشتند.

پ) بنیانگذار این سلسله بدون اجازه و تأیید خلیفه قدرت را به دست گرفت.

ت) محدوده قلمرو این سلسله مسلمان ایرانی آذربایجان بود.

- ① دهقانان - سادات علوی - صفاریان - روادیان
 ② عیاران - دهقانان - طاهریان - زیاریان
 ③ عیاران - دهقانان - زیاریان - صفاریان
 ④ دهقانان - سادات علوی - علویان طبرستان - آل حسنویه

۴۵- با توجه به سؤالات مطرح شده کدام گزینه به ترتیب پاسخ صحیح است؟

الف) کدام سلسله ریشه در خاندان های کهن دهقانی در منطقه خراسان و ماوراءالنهر داشتند؟

ب) پایتخت حکومت کدام سلسله ایرانی زرنگ بود؟

پ) کدام سلسله ایرانی دارای سه مرکز حکومت بود؟

ت) بنیانگذار کدام سلسله از میان مردم عادی برخاسته بود؟

- ① طاهریان - روادیان - زیاریان - علویان طبرستان
 ② سامانیان - صفاریان - آل بویه - صفاریان
 ③ طاهریان - صفاریان - زیاریان - علویان طبرستان
 ④ سامانیان - روادیان - آل بویه - صفاریان

۴۶- کدام گزینه زیر به امیران سلسله سامانی نسبت داده می شود؟

- ① امیران سامانی عموماً نسبت به خلفای عباسی اظهار اطاعت نمی کردند.
 ② سامانیان با علویان طبرستان و خوارج علیه خلیفه عباسی متحد می شدند.
 ③ حاکمان سامانی در اداره قلمرو خود استقلال کامل داشتند.
 ④ سامانیان خود مدعی خلافت بودند و عباسیان را غاصب خلافت می شمردند.

۴۷- پاسخ پرسش های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

الف) کدام دانشمند و فیلسوف اسلامی فلسفه مشایی را به اوج رساند؟

ب) در سده های نخستین هجری، چه مراکزی مهم ترین مراکز آموزشی بودند؟

پ) کدام اثر ابن سینا، سهم به سزایی در مطرح کردن زبان فارسی به عنوان زبان علم داشت؟

- ① ابونصر فارابی - مدارس - دانشنامه علایی
 ② ابونصر فارابی - مساجد - شفا
 ③ ابوعلی سینا - مدارس - شفا
 ④ ابوعلی سینا - مساجد - دانشنامه علایی

۴۸- کدام گزینه پاسخ صحیح سؤال های زیر است؟ (به ترتیب)

الف) مؤسسان کدام سلسله های ایرانی به فرمان خلیفه عباسی به حکومت رسیدند؟

ب) رابطه کدام سلسله ایرانی با خلافت عباسی فراز و نشیب زیادی داشت؟

ج) سلسله زیاریان به وسیله چه کسی تأسیس گردید؟

- ① آل بویه و زیاریان - صفاریان - مرداویج
 ② طاهریان و صفاریان - علویان - حسن بن زید
 ③ سامانیان و آل بویه - علویان - حسن بن زید
 ④ طاهریان و سامانیان - صفاریان - مرداویج

درس 10 - ایران در دوران غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی

۴۹ - حکومت غزنویان تا اواخر قرن ششم بر چه نواحی حاکمیت داشتند؟

- ① سرحدات شرقی ایران و شمال شرقی هند
 ② بر افغانستان و شمال شبه‌قاره هند
 ③ سرحدات شرقی ایران و شمال غربی هند
 ④ بر افغانستان و سرحدات غربی ایران

۵۰ - پیروان کدام مذهب و گروه، مهم‌ترین مخالفان خلافت عباسی و دو حکومت غزنوی و سلجوقی بودند و کدام عامل از عوامل دامن‌زننده به اختلافات و درگیری‌های فرقه‌ها و مذاهب با یکدیگر در این دوره نمی‌باشد؟

- ① مذهب اسماعیلیه - دخالت مقام‌های حکومتی در امور مذهبی
 ② سادات علوی - جانب‌داری حکام و وزیران از یک فرقه و مذهب خاص
 ③ مذهب اسماعیلیه - اختلافات اعتقادی مذاهب با یکدیگر
 ④ سادات علوی - دشمنی با فرقه یا مذهبی خاص

۵۱ - خلیفه عباسی پس از چه اقدامی به دست طغرل سلجوقی، به وی لقب «سلطان رکن الدوله» داد؟

- ① خارج کردن خلافت عباسی از تسلط آل بویه
 ② سرکوب مبارزان اسماعیلیان در ایران
 ③ جلوگیری از قدرت گرفتن اتابکان در ایران
 ④ تحکیم حکومت خلیفه عباسی در آسیای صغیر

۵۲ - طغرل سلجوقی چه شهری را به عنوان مرکز حکومت خود برگزید؟

- ① مرو
 ② نیشابور
 ③ ری
 ④ اصفهان

۵۳ - کدام گزینه به ترتیب صحیح یا غلط بودن هریک از عبارتهای زیر را بیان می‌کند؟

- محمود غزنوی در پوشش مبارزه با مخالفان خلافت عباسی و به بهانه جهاد در راه خدا بسیاری از اقدامات سیاسی و مذهبی خود را انجام می‌داد.
 - به دنبال شکست مسعود غزنوی از سلجوقیان در نبرد سرنوشت‌ساز دندانقان، سلطه غزنویان بر خراسان به سر رسید.
 - خلیفه عباسی، حکومت سیستان، کابل و بلخ را به طغرل سلجوقی بخشید.
 - در زمان آل بویه ارسلان، قلمرو سلجوقیان از رود سیحون در شرق تا دریای مدیترانه گسترش یافت.
- ① ص - غ - غ - ص
 ② ص - غ - ص - غ
 ③ غ - ص - ص - غ
 ④ غ - ص - غ - ص

درس 11 - حکومت، جامعه و اقتصاد در عصر مغول - تیموری

۵۴ - موج اول حمله مغول به ایران چند سال طول کشید و کدام مورد از نتایج اختلافات سیاسی و درگیری‌های سلطان محمد با خلافت عباسی، نمی‌باشد؟

- ① شش سال - تضعیف قدرت جهان اسلام
 ② هفت سال - تضعیف قدرت جهان اسلام
 ③ شش سال - کشتار بازرگانان اعزامی مغول در شهر مرزی اترار
 ④ هفت سال - کشتار بازرگانان اعزامی مغول در شهر مرزی اترار

۵۵ - یکی از ویژگی‌های نظام اجتماعی عصر مغول تیموری، چه بود و پایتخت آخرین ایلخانان کدام شهر بود و هم‌زمان با زوال حکومت ایلخانان در ایران، حاکمان مغولی ماوراءالنهر چه شرایطی داشتند؟

- ① افزایش نفوذ و موقعیت زنان در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی - سلطانیه - روبه ضعف نهادند.
 ② دگرگونی نسبی در بافت جمعیتی و قومی - سمرقند - قدرتشان افزایش یافت.
 ③ افزایش نفوذ و موقعیت زنان در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی - سمرقند - قدرتشان افزایش یافت.
 ④ دگرگونی نسبی در بافت جمعیتی و قومی - سلطانیه - روبه ضعف نهادند.

۵۶ - مغولان پس از فتح کدام شهر به شام یورش بردند و در عین جالوت از کدام سپاه شکست خوردند و از ادامه پیشروی بازماندند؟

- ① بغداد - خلافت فاطمی
 ② کوفه - مملوکان مصر
 ③ بغداد - مملوکان مصر
 ④ کوفه - خلافت فاطمی



۵۷- چند مورد از عبارت‌های زیر متناسب با کلمهٔ مربوط به خود نیست؟

(الف) در عصر تیموریان شهر و شهرنشینی دچار رکود و زوال شد.

(ب) شهر سلطانیه، اولین پایتخت ایلخانان بود.

(پ) تموچین به بهانهٔ کشتار بازرگانان اعزامی خود در اترار فرمان هجوم به ایران را صادر کرد.

(ت) اَلجایتو جانشین غازان و آخرین ایلخان مغول بود.

(ث) بابر از شاهزادگان تیموری بود که حکومت گورکانیان هند را بنیان نهاد.

- ۱ دو ۲ چهار ۳ سه ۴ یک

۵۸- اوضاع شهرنشینی از زمان تیمور چگونه بود و پایتخت او چه شهری بود؟

- ۱ دچار رکود و زوال بود - سمرقند ۲ از شکوفایی برخوردار بود - بخارا ۳ دچار رکود و زوال بود - بخارا ۴ از شکوفایی برخوردار بود - سمرقند

درس 12 - فرهنگ و هنر در عصر مغول - تیموری

۵۹- مغولان در آغاز پیرو چه آیینی بودند و تسامح و تساهل مغولان در امور دینی بیشتر متأثر از چه عاملی بود؟

- ۱ شَمَنی - شرایط زندگی آنها ۲ تزوکات - شرایط زندگی آنها ۳ شَمَنی - شرایط طبیعی مغولان ۴ تزوکات - شرایط طبیعی مغولان

۶۰- جواب سؤالات داده شده در کدام گزینه قرار دارد؟

(الف) کدام شهر در زمان شاهرخ تیموری به‌خاطر داشتن ثروت هنگفت و کتابخانه‌های بزرگ به یکی از کانون‌های بزرگ علمی، فرهنگی و هنری جهان اسلام تبدیل شد؟

(ب) کدام وزیر تیموری مشوق هنرمندان زمان خود بود؟

(پ) نامورترین نقاشان عصر تیموری که بود؟

- ۱ سمرقند - امیرعلیشیر نوایی - کمال‌الدین بهزاد ۲ مرو - خواجه‌نصیرالدین توسی - کمال‌الملک

- ۳ هرات - امیرعلیشیر نوایی - کمال‌الدین بهزاد ۴ بخارا - خواجه‌نصرالدین توی - کمال‌الملک

۶۱- به‌ترتیب، کمال‌الدین بهزاد از نامورترین نقاشان کدام دوره بود و در عصر ایلخانان هنر نگارگری تلفیقی از کدام سنت‌های نقاشی بود؟

- ۱ ایلخانی - هندی و ایرانی ۲ ایلخانی - ایرانی و چینی ۳ تیموری - ایرانی و چینی ۴ تیموری - هندی و ایرانی

۶۲- فاخرترین نمونهٔ شاهنامهٔ مصورشده در عصر تیموری چیست و به‌دستور چه کسی مصور شده است؟

- ۱ شاهنامه دموت - امیرعلیشیر نوایی ۲ شاهنامه دموت - پسر شاهرخ

- ۳ شاهنامه بایسنقری - امیرعلیشیر نوایی ۴ شاهنامه بایسنقری - پسر شاهرخ

درس 11 - حکومت، جامعه و اقتصاد در عصر مغول - تیموری

۶۳- به‌ترتیب کدام گزینه پاسخ درست سؤالات زیر است؟

(الف) کدام عبارت دربارهٔ قشرهای اجتماعی در عصر فرمانروایی مغولان و تیموریان نادرست است و شاهنامهٔ مشهور دموت از چه دورانی باقی مانده است؟

- ۱ جامعهٔ دورهٔ مغول - تیموری به سه دستهٔ کلی تقریباً متفاوت، جامعهٔ عشیره‌ای، روستایی و شهری تقسیم می‌شدند - ایلخانی

- ۲ با هجوم مغولان جمعیت قابل توجهی از اقوام ترک و مغول وارد ایران شدند و بافت قومی و جمعیتی جامعهٔ ایران را تحت تأثیر قرار دادند - تیموریان

- ۳ جامعهٔ دورهٔ مغول - تیموری به سه دستهٔ کلی تقریباً متفاوت، جامعهٔ عشیره‌ای، روستایی و شهری تقسیم می‌شدند - تیموریان

- ۴ با هجوم مغولان جمعیت قابل توجهی از اقوام ترک و مغول وارد ایران شدند و بافت قومی و جمعیتی جامعهٔ ایران را تحت تأثیر قرار دادند - ایلخانان

درس 13 - تحولات سیاسی و اقتصادی ایران در دوره صفوی

۶۴- در زمان سلطنت این پادشاه درگیری میان اهل قلم و اهل شمشیر افزایش یافت و به چه علت شورش افغان‌ها در دوران صفویه یک تهاجم خارجی محسوب نمی‌شود؟ زیرا ...

۱ شاه صفی - افغان‌ها بخشی از اقوام ایرانی بودند.

۲ شاهسلطان حسین - افغانستان بخشی از ایران بود.

۳ شاه صفی - ساکن ایران بودند.

۴ شاهسلطان حسین - قندهار بخشی از قلمرو صفوی بود.

۶۵- سلاطین عثمانی که خود را و فرمانروای تمامی قلمداد می‌کردند در پی تسلط کامل بر بودند.

۱ پادشاه - اروپا - قاره اروپا

۲ خلیفه - مسلمانان - جهان اسلام

۳ پادشاه - خاورمیانه - عتبات عالیات

۴ خلیفه - مسلمانان - دنیای مسیحیت

۶۶- از عوامل توسعه روابط صفویان با اروپاییان می‌باشد و به دنبال کدام حادثه فعالیت‌های استعماری کشورهای اروپایی آغاز شد؟

۱ تهاجم گسترده ارتش عثمانی به خاک اروپا - اکتشافات جغرافیایی

۲ قدرت یابی عظیم حکومت صفویه - تشکیل نیروی دریایی قوی

۳ انگیزه و اهداف اقتصادی و تجاری - کشف مسیرهای دریایی جدید

۴ ترس از حکومت عثمانی - وقوع انقلاب صنعتی در اروپا

۶۷- شاه عباس صفوی برای تحقق کدام یک از اهداف خود، امرای سرکش و طغیانگر قزلباش را سرکوب کرد و قدرت نظامی و سیاسی آن‌ها را کاهش داد و وی به کدام دلایل پایتخت را از قزوین به اصفهان منتقل کرد؟

۱ نوسازی تشکیلات و تجهیزات سپاه - دلایل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

۲ نوسازی تشکیلات و تجهیزات سپاه - دلایل سیاسی، نظامی و اقتصادی

۳ ایجاد ثبات سیاسی و برقراری نظم و امنیت در داخل کشور - دلایل سیاسی، نظامی و اقتصادی

۴ ایجاد ثبات سیاسی و برقراری نظم و امنیت در داخل کشور - دلایل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

۶۸- شاه عباس صفوی چگونه موجبات وحدت سیاسی و جغرافیایی ایران را فراهم آورد و علت واقعی حمله سلطان عثمانی به ایران در زمان شاه اسماعیل چه بود؟

۱ مقابله با دشمنان خارجی و شکست دادن آن‌ها - فعالیت مریدان طریقت‌های صفوی در قلمرو خود

۲ با از میان برداشتن مدعیان داخلی به ویژه حکام محلی - نگرانی و ترس از ایجاد حکومت قدرتمند صفوی

۳ مقابله با دشمنان خارجی و شکست دادن آن‌ها - نگرانی و ترس از ایجاد حکومت قدرتمند صفوی

۴ با از میان برداشتن مدعیان داخلی به ویژه حکام محلی - فعالیت مریدان طریقت‌های صفوی در قلمرو خود

درس 14 - فرهنگ و تمدن در عصر صفوی

۶۹- به ترتیب صحیح یا غلط بودن عبارت‌های زیر در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

الف) عصر صفوی یکی از درخشان‌ترین دوره‌های فرهنگ و هنر ایرانی دوران اسلامی به‌شمار می‌رود.

ب) صفویان با ایجاد وحدت ملی، یکپارچگی جغرافیایی و انسجام اجتماعی در ایران، زمینه مساعد و مناسبی برای توسعه و شکوفایی فرهنگی و تمدنی فراهم آوردند.

ج) رسمیت یافتن مذهب تسنن، تأثیرات عمیقی بر همه ابعاد جامعه گذاشت.

د) علم دوستی، استعداد و ذوق هنری ایرانیان و میراث علمی، ادبی و هنری ارزشمندی که از دوران قبل به‌خصوص عصر ایلخانان باقی مانده بود، تأثیر بسزایی در شکوفایی و غنای فرهنگی و تمدنی دوره صفوی داشت.

۱ ص - غ - غ - غ

۲ غ - ص - ص - ص

۳ ص - غ - ص - غ

۴ غ - غ - ص - ص

۷۰- در کدام علوم نام برده شده در دوره صفوی علمای بزرگی پا به عرصه وجود گذاشتند و مکتب فلسفی، حکمت متعالیه توسط چه شخصی پایه‌گذاری شد و بنیانگذار مکتب فلسفی اصفهان چه کسی است؟

۱ فقه - ملاصدرا - محمدتقی مجلسی

۲ کلام - محمدباقر مجلسی - شیخ‌بهایی

۳ پزشکی - صدرالمآلهین - میرداماد

۴ تفسیر - شیخ‌بهایی - ملاصدرا



۷۱- کدام گزینه از آثار مجموعه میدان نقش جهان نمی‌باشد و شاه‌اسماعیل با فتح چه شهری کمال‌الدین بهزاد را با خود به تبریز آورد و در شاهنامه تهماسبی چند نقاشی مینیاتوری وجود دارد؟

- ① کاروان‌سرای شاه‌عباسی - هرات - دویست و پنجاه
 ② پل خواجه - هرات - سیصد و پنجاه
 ③ مسجد شیخ‌لطف‌الله - قندهار - دویست و پنجاه
 ④ مسجد جامع عباسی - قندهار - سیصد و پنجاه

۷۲- کدام گزینه به ترتیب پاسخ صحیح سؤال‌های زیر می‌باشد؟

الف) صفویان چگونه زمینه مناسبی برای توسعه و شکوفایی فرهنگی و تمدنی را در ایران فراهم آوردند؟
 ب) میراث علمی، ادبی و هنری ارزشمند به ویژه در کدام دوره تأثیر بسزایی در شکوفایی و غنای فرهنگی و تمدنی دوره صفوی داشت؟

- ① با ایجاد وحدت سیاسی، یکپارچگی جغرافیایی و انسجام اجتماعی در ایران - تیموریان
 ② با بیرون راندن بیگانگان از ایران و گسترش قلمرو - سلجوقیان
 ③ با ایجاد وحدت سیاسی، یکپارچگی جغرافیایی و انسجام اجتماعی در ایران - سلجوقیان
 ④ با بیرون راندن بیگانگان از ایران و گسترش قلمرو - تیموریان

درس 15 - قرون وسطا

۷۳- جواب سؤالات به ترتیب، در کدام گزینه آمده است؟

الف) کدام سردار مسلمان، بیت‌المقدس را از اشغال صلیبیان آزاد کرد؟

ب) جنگ‌های صلیبی با بیرون راندن صلیبیان از آخرین پایگاهشان در به پایان رسید.

ج) جنگ‌های صلیبی در کدام بخش از قلمرو اسلامی به وقوع پیوست؟

- ① صلاح‌الدین ایوبی - سواحل شام - فلسطین، شام، مصر
 ② یوسف‌بن عمر - سواحل شامل - فلسطین، شام، مصر
 ③ صلاح‌الدین ایوبی - سواحل مدیترانه - مصر، یمن، شام
 ④ یوسف‌بن عمر - سواحل مدیترانه - مصر، یمن، شام

۷۴- برجسته‌ترین فیلسوف اروپایی در سده‌های ۱۲ و ۱۳ میلادی، کدام‌یک از شخصیت‌های زیر می‌باشد؟

- ① توماس آکویناس
 ② نیکولو ماکیاولی
 ③ توماس هابز
 ④ لایب‌نیتس

۷۵- هر دو عبارت کدام گزینه نادرست است؟

الف) شارلمانی با جنگ‌های پی‌درپی بخش اعظم اروپای شرقی و مرکزی را تا سال ۸۰۰ م تحت سلطه خود درآورد.

ب) در قرن ۵ م، امپراتوری روم بر اثر مشکلات اداری و اقتصادی به دو بخش شرقی و غربی تقسیم شد.

پ) فرانک‌ها دسته‌ای از ژرمن‌ها بودند که با تصرف سرزمین گل، حکومت خود را بنیان نهادند.

ت) پیروزی سلجوقیان بر امپراتوری روم شرقی در جنگ ملازگرد و پیشروی آنان در آسیای صغیر باعث شد امپراتور روم شرقی از پاپ علیه مسلمانان درخواست کمک کند.

- ① ب و پ
 ② الف و ب
 ③ ب و ت
 ④ الف و ت

۷۶- اختلاف پاپ و امپراتور مقدس روم در سده‌های ۱۱ و ۱۲ میلادی بر سر کدام موضوع بود؟

- ① اقدام امپراتور برای تأسیس دانشگاه و مراکز آموزش عالی
 ② استفاده از کلیسا از حربه تفتیش عقاید و مجازات متهمان
 ③ انتصاب اسقف‌ها و اعطای حلقه و عصای اسقفی
 ④ حمایت‌های امپراتور از مخالفان عقیدتی کلیسا

درس 16 - رنسانس و عصر جدید

۷۷- پس از کشف قاره آمریکا توسط کریستف کلمب شمار زیادی از مردم اروپا با چه انگیزه‌های راهی آن قاره شدند و اسپانیایی‌ها تا حدود چه زمانی بخش اعظم آمریکای جنوبی را تحت سلطه خود درآوردند.

- ① کسب ثروت و دستیابی به زمین - نیمه قرن ۱۵ م.
 ② دیدن سرزمین‌های جدید و استقرار در آنجا - نیمه قرن ۱۵ م.
 ③ کسب ثروت و دستیابی به زمین - نیمه قرن ۱۶ م.
 ④ دیدن سرزمین‌های جدید و استقرار در آنجا - نیمه قرن ۱۶ م.

۷۸- کدام عبارت‌ها صحیح است؟

الف) پرتغالی‌ها پس از دور زدن دماغه امیدنیک وارد اقیانوس هند شدند و تا سواحل جنوب شرقی چین پیش رفتند.
 ب) آلبوکرک فرمانده پرتغالی توانست تعدادی پایگاه تجاری - نظامی در جزایر و سواحل خلیج فارس، هندوستان و چین تأسیس کند.
 پ) کریستف کلمب اسپانیایی که با نظریه کروی بودن زمین آشنایی داشت، پادشاه و ملکه اسپانیا را تشویق کرد که از برنامه سفر دریایی او برای رسیدن به هند با عبور از اقیانوس اطلس پشتیبانی کنند.
 ت) سفر دریایی کلمب که با حمایت اسپانیا صورت گرفت، منجر به کشف قاره آمریکا شد.

- ① ب و ت ② الف و پ ③ ب و پ ④ الف و ت

۷۹- کدام گزینه صحیح یا غلط بودن عبارت‌های زیر را به ترتیب مشخص می‌کند؟

الف) در نیمه دوم سده ۱۵م، دریانوردان پرتغالی در سواحل شرقی قاره آفریقا در اقیانوس اطلس مشغول کشف سرزمین‌های جدید بودند.
 ب) سفر دریایی کلمب که با حمایت مالی اسپانیا انجام گرفت، منجر به کشف قاره آمریکا شد.
 پ) ژان کالون هر چند به دنبال تأسیس آیین و کلیسای جدیدی نبود ولی تلاش‌های او به تأسیس آیین و کلیسای پروتستان انجامید.
 ت) افزایش اطلاعات جغرافیایی و توسعه مهارت دریانوردی اروپاییان در دوران پس از جنگ‌های صلیبی و اواخر قرون وسطا تأثیر شایانی در کشف سرزمین‌ها و راه‌های جدید داشت.

- ① غ - ص - ص - غ ② غ - غ - ص - ص ③ ص - غ - غ - ص ④ غ - ص - غ - ص

۸۰- به ترتیب صحیح یا غلط بودن هریک از موارد زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

الف) انسان‌گرایان برخلاف عقیده کلیسا معتقد بودند، دنیاگرایی و زندگی دنیوی ارجمند و مهم است.
 ب) گرایش‌های انسان‌گرایانه، بیش از هر جای دیگر، در قلمرو ادبیات، هنر و معماری و تعلیم و تربیت انعکاس یافت.
 ج) هنر در دوران رنسانس به خصلت‌های درونی شخصیت‌ها توجه نداشت و تنها زیبایی و خصوصیات جسمانی را مدنظر قرار می‌داد.

- ① ص - غ - غ ② غ - ص - غ ③ ص - ص - غ ④ غ - ص - ص

پاسخنامه تشریحی

- ۱ - گزینه ۱ الف) انساب الاشراف: بلاذری
ب) عیون الانباء فی طبقات الاطباء: ابن ابی أصیبعه
پ) الطبقات الکبری: ابن سعد کاتب واقدی
- ۲ - گزینه ۲ سفرنامه: سفرنامه شاردن در عصر صفوی
تک نگاری: عجائب المقدور فی نواب تیمور (تألیف ابن عربشاه)
تاریخ محلی: تاریخ سیستان از مؤلفی ناشناخته، تاریخ رویان (تألیف اولیاءالله آملی) و فارسنامه ابن بلخی
نوشته‌های جغرافیایی: المسالک و الممالک تألیف نویسندگان مختلف از جمله ابن خردادبه
خیابان چهارباغ اصفهان از آثار دوره صفوی می‌باشد.
- ۳ - گزینه ۲ نوشته‌های روی سکه‌ها اطلاعات مفیدی درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و هنری سلسله‌های حکومتی و نام پادشاهان ارائه می‌دهند.
کتاب الطبقات الکبری، اثر ابن سعد کاتب واقدی است.
- ۴ - گزینه ۳ همه موارد درست است.
- ۵ - گزینه ۴ الف) کتاب التاجی فی اخبار الدولة الدیلمیه از ابوسحاق صابی است.
ب) تک‌نگاری از دوره تیموریان به بعد مرسوم است.
پ) سفرنامه‌ها اطلاعات مفیدی از زندگانی اجتماعی مردم ایران ارائه می‌کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می‌شوند.
ت) اندرزنامه‌ها بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می‌پردازد. قابوس‌نامه، نمونه‌ای مشهور از اندرزنامه‌ها است.
- ۶ - گزینه ۳
در سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده، پژوهشگران و مورخان، موضوعاتی نظیر ویژگی‌های هویتی روایت‌کننده خبر، محل تولد و زندگی، گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی او را بررسی می‌کنند. همچنین پژوهشگران سعی می‌کنند که علائق و انگیزه‌های راوی را در بیان خبر، بررسی و اندیشه و مقصود او را فهم و کشف کنند.
- ۷ - گزینه ۱ بررسی گزینه‌های غلط:
۲) محمد بن جریر طبری: تاریخ نگاری روایی
۳) دینوری: تاریخ نگاری ترکیبی
۴) ابو علی مسکویه: تاریخ نگاری تحلیلی
- ۸ - گزینه ۲ در تاریخ نگاری تحلیلی مورخ با بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد و نقد آن‌ها اقدام به تحلیل و تفسیر علل، آثار و پیامدهای آن واقعه می‌نماید. از برجسته‌ترین آثارى که به این شیوه تألیف شده، کتاب تجارت‌الامم ابن مسکویه، تاریخ بیهقی و مروج الذهب مسعودی است.
یکی از نمونه‌های تاریخ نگاری براساس موضوع کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر مسعودی است.
- ۹ - گزینه ۳ نتایج تحقیقات علمی باستان‌شناسان بر روی محوطه‌ها، بناها و آثار گوناگون تاریخی به مورخان کمک می‌کند که اخبار و مندرجات کتاب‌های تاریخی را به دقت ارزیابی کنند. مانند بقایای شیرقلعه شه‌میرزاد در استان سمنان که با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی تطبیق داده می‌شود، همخوانی یا عدم همخوانی یافته‌های علوم تجربی با داده‌های تاریخی می‌تواند روش مفیدی در تعیین اصالت و اعتبار گزارش‌های تاریخی باشد و یا اعتبار آن‌ها را مورد تردید قرار دهد.
- ۱۰ - گزینه ۳ یکی از کارهای مورخان در نقد روایت‌کننده این است که چه فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر وجود دارد. مقایسه و مطابقت یک خبر و منبع تاریخی و یا نوشته‌های دیگر مانند نسب‌نامه‌ها، سفرنامه‌ها، فوت‌نامه‌ها، سیاست‌نامه‌ها و امثال آن روشی سودمند در جهت تعیین اعتبار اخبار و اسناد است.
- ۱۱ - گزینه ۳ الف) از مهم‌ترین ویژگی‌های تاریخ نگاری روایی این بود که تاریخ‌نگاران هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها نمی‌کردند و عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند.
ب) یکی از مسائلی که مورخان در نقد روایت‌کننده خبر مورد توجه قرار می‌دهند، فاصله زمانی و مکانی نقل‌کننده خبر با اصل خبر است.
ج) مهم‌ترین رسالت مورخان تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته است.
- ۱۲ - گزینه ۲ پیامبر در ۲۰ سالگی در پیمان جوانمردان (حلف‌الفضول) شرکت داشت. مدتی پس از پایان یافتن تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان در سال دهم بعثت، حضرت خدیجه (ع) و حضرت ابوطالب، دو حامی بزرگ حضرت محمد (ص) به فاصله کوتاهی از دنیا رفتند. در چنین شرایطی بود که اندیشه هجرت از مکه به ذهن پیامبر و مسلمانان راه یافت. از این رو پیامبر (ص) ابتدا راهی طائف شد.

۲- تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: «۱»: شرکت در جنگ فجار در ۱۴ سالگی رسول خدا روی داد.

گزینه ۳: «۳»: پیامبر در ۳۵ سالگی در نصب حجرالاسود شرکت کرد.

گزینه ۴: «۴»: پیامبر در ۱۲ سالگی همراه ابوطالب به شام سفر کرد.

۱۳ - گزینه ۳ الف) در ظاهر چنین به نظر می‌رسد که احساسات دینی و اعتقاد راسخ سران مشرک به بت‌ها، علت اصلی مخالفت و دشمنی آنان با اسلام بوده است.

ب) تنها ابولهب از خاندان بنی‌هاشم به دشمنی با رسول خدا برخاست.

پ) پس از آنکه سران قریش در جلب رضایت ابوطالب برای دست برداشتن از حمایت رسول خدا ناکام ماندند، تصمیم گرفتند بنی‌هاشم را تحت محاصره اجتماعی و اقتصادی قرار دهند.

ت) اهالی طائف نه تنها از پیامبر استقبال نکردند، بلکه با بی‌احترامی و اهانت، آن حضرت را از شهرشان راندند.

۱۴ - گزینه ۲ بررسی گزینه‌ها:

گزینه ۱: درست - درست

گزینه ۲: نادرست (پشتیبانی بی‌قیدوشرط از افراد قبیله در هر شرایطی) - درست

گزینه ۳: درست - نادرست

گزینه ۴: درست - نادرست

در آستانه ظهور اسلام در شبه‌جزیره عربستان تعصب بر روی روابط خویشاوندی و قبیله‌ای و نیز اطاعت بی‌چون و چرا از شیخ قبیله از جمله ارزش‌های حاکم بر اعراب جاهلی بود. قبایل ساکن در شبه‌جزیره عربستان به‌صورت پراکنده زندگی می‌کردند.

۱۵ - گزینه ۲ الف) هدف مشرکان از محاصره اقتصادی و اجتماعی پیامبر و یارانش این بود که ابوطالب و طایفه او ناگزیر شوند پیامبر را تنها گذارند. (ب) با رحلت ابوطالب، جسارت و آزار سران قریش نسبت به رسول خدا بیشتر شد.

(پ) رسول خدا پس از بازگشت به مکه به تبلیغ اسلام در میان افراد و قبایلی پرداخت که برای مراسم حج و یا انجام کار دیگری به مکه سفر می‌کردند.

۱۶ - گزینه ۳ یکی از شاخص‌ترین ارزش‌های حاکم بر نظام قبیله‌ای در شبه‌جزیره عربستان، احترام به روابط خونی و خویشاوندی بود و صفت جاهلی در قرآن دلالت بر فرهنگ و اخلاق خشن و گستاخ و کینه‌جو دارد و دو قبیله بزرگ اوس و خزرج از یمن به سرزمین یترب مهاجرت کرده بودند و مردم یترب پیش از هجرت پیامبر، قصد داشتند شخصی به نام عبدالله بن اُبی را به ریاست خویش برگزینند.

۱۷ - گزینه ۴ پیمان‌نامه مدینه، سرآغازی بر تأسیس امت و حکومت اسلامی بود. پس از آن با نزول تدریجی آیات مربوط به جهاد، خمس، زکات و ... نظام سیاسی، اجتماعی و اقتصادی اسلام و الگوی حکومتی پیامبر کامل شد.

۱۸ - گزینه ۴ حدود دو سال پس از پیمان حدیبیه، قریش این پیمان را نقض کرد. از اینرو، پیامبر به سرعت سپاهی مرکب از ده هزار تن را برای فتح مکه بسیج کرد. در رمضان سال هشتم هجرت مکه به‌صورت مسالمت‌آمیزی، فتح و کعبه از بت‌ها پاکسازی شد.

۱۹ - گزینه ۱ پیمان عقبه دوم، بیانگر نفوذ و گسترش چشمگیر اسلام در یترب بود؛ زیرا شمار قابل توجهی از اعضای قبیله‌های مختلف، به‌ویژه اوس و خزرج در آن حضور داشتند و تا هنگام فتح مکه در سال ۸ ق، هجرت به مدینه و ترک نکردن آن شهر، یکی از شروط بیعت با پیامبر و پذیرش دعوت اسلام به‌شمار می‌رفت.

۲۰ - گزینه ۴ الف) سال وفود (سال نهم هجری) یا سال اسلام آوردن قبیله‌ها

(ب) پیامبر حکومتی را که در مدینه بنیان نهاد، بسیار ساده و فاقد تشکیلات و سلسله مراتب گسترده بود.

(پ) عبدالله بن اُبی در جریان غزوه‌های اُحد و تبوک به همراه یارانش از سپاه اسلام جدا شد و در جنگ شرکت نکرد.

۲۱ - گزینه ۲ ناکامی قریش در جنگ خندق و کاهش فعالیت‌های نظامی آنان علیه اسلام، زمینه مساعدی برای نشر اسلام در میان قبیله‌های منطقه حجاز و گسترش محدود حکومت پیامبر فراهم آورد.

پیامبر به دنبال نزول سوره بَرَاءت (توبه) در آخرین ماه‌های سال نهم هجری، به علی (ع) مأموریت داد که برای ابلاغ سوره بَرَاءت عازم مکه شود.

۲۲ - گزینه ۲ تشریح عبارت‌های نادرست:

(پ) گروه محدودی که از امتیاز و منافع برخوردار شده بودند و سال‌ها به رفاه‌طلبی و مال‌اندوزی پرداخته بودند با آن حضرت مخالفت و دشمنی کردند.

(ج) در دوران خلافت خلفای دوم و سوم درآمد‌های فراوانی از سرزمین‌های ثروتمندی که فتح شده بود به خزانه مسلمانان در مدینه سرازیر شد.

۲۳ - گزینه ۱ خلیفه دوم (عمر) درآمد‌های حاصل از فتح سرزمین‌های ثروتمند را به عنوان عطایا میان مسلمانان توزیع کرد. نحوه توزیع عطایا توسط خلیفه دوم، اگرچه برپایه مساوات اسلامی نبود، اما ساده‌زیستی و سختگیری ایشان نسبت به کارگزاران خلافت و بزرگان قریش، از ثروت‌اندوزی و تجمل‌گرایی آنان جلوگیری کرد. لشکرکشی‌ها به سرزمین‌های مجاور شبه‌جزیره عربستان از اواخر خلافت ابوبکر آغاز شد و تا پایان خلافت عثمان بدون وقفه ادامه یافت.

۲۴ - گزینه ۴ تشریح عبارت‌های نادرست:

(ب) در ماجرای سقیفه بنی ساعده، رئیس خزرجیان و افراد قبیله او از بیعت با ابوبکر خودداری ورزیدند.

(ت) سران قریش در دوران عثمانی اراضی و مزارع وسیعی را در ایران، شام و مصر تصرف کردند و بر ثروت خود افزودند.

(ث) در دوران خلافت عمر و عثمان درآمد‌های فراوانی از سرزمین‌هایی که فتح شده بود به خزانه مسلمانان در مدینه سرازیر شد.

۲۵ - گزینه ۴ یکی از رویدادهای مهم تاریخ اسلام در دوران خلفای نخستین، لشکرکشی اعراب مسلمان به سرزمین‌های مجاور شبه‌جزیره عربستان بود. در نتیجه این لشکرکشی‌ها که از اواخر خلافت ابوبکر آغاز شد و تا پایان خلافت عثمان بدون وقفه ادامه یافت، سرزمین‌های ایران، شام و مصر فتح شد و اسلام به تدریج در آن سرزمین‌ها گسترش پیدا کرد.

۲۶ - گزینه ۲ سعد بن عباد، رئیس خزرجیان بود و گفت پیامبر قوم خود را ده سال به اسلام دعوت کرد و تنها تعداد اندکی به او ایمان آوردند اما گروه انصار به پیامبر ایمان آوردند، دفاع از او را برعهده گرفتند و برای گسترش اسلام و مبارزه با دشمنان جهاد کردند. پس هر چه زودتر زمان کار را به دست بگیرند بهتر است که جز ایشان کسی لیاقت این کار را ندارد.

۲۷ - گزینه ۴ عرب‌گرایی امویان و تحقیر و تبعیض‌هایی که نسبت به مسلمانان غیرعرب، به‌خصوص ایرانیان روا می‌داشتند، یکی از عوامل مهمی بود که زمینه گرایش آنان را به مخالفان خلافت بنی‌امیه به‌خصوص اهل بیت پیامبر فراهم آورد.

۲۸ - گزینه ۲ بر اساس تفکر جبرگرایی، تمامی آنچه برای انسان و جامعه رخ می‌دهد، خواست و تقدیر الهی است و هیچ‌گیزی از این نیست.

۲۹ - گزینه ۳ الف) عثمان خلیفه سوم

(ب) فرماندهی سپاه امام حسن (ع) به قیس بن سعد بن عباد انصاری واگذار شده بود.

(ج) فتح اسپانیا به دست سردارانی چون طارق بن زیاد و موسی بن نصیر صورت گرفت.

۳۰ - گزینه ۲ - معاویه برای رسیدن به اهداف قدرت‌طلبانه خود، خود را خون‌خواه عثمان معرفی کرد.

- فرمانده سپاه امام حسن (ع)، قیس بن سعد بن عباد انصاری به عهده داشت.

- فاصله گرفتن حکومت از اصول انسانی و اخلاقی مدنظر اسلام

۳۱ - گزینه ۴ تشریح موارد غلط:

الف- نحوه توزیع عطایا توسط خلیفه دوم پیامد مذکور را به همراه داشت (عمر)

ب- در دوران خلیفه سوم این اقدام صورت گرفته بود (عثمان)

- ۳۲ - گزینه ۳ خروج مسلمانان از شبه‌جزیره عربستان و فتح سرزمین‌هایی مانند ایران، شام، مصر و ... که از پیشینه تمدنی کهن و مراکز علمی و آموزشی گوناگون برخوردار بودند، زمینه ارتباط فکری و فرهنگی میان مسلمانان با دیگر فرهنگ‌ها را فراهم آورد.
- ۳۳ - گزینه ۱ بیت‌الحکمه در اصل به همین منظور (ترجمه آثار) به‌وجود آمده بود و همواره تعدادی از مترجمان زبده در آنجا به ترجمه کتاب از زبان‌های مختلف به عربی اشتغال داشتند. از مشهورترین مترجمان، می‌توان از خنبن‌اسحاق، اسحاق بن‌حنین، بنوموسی (برادران خوارزمی) و خاندان بختیشوع نام برد.
- ۳۴ - گزینه ۲ تصویر (الف): مسجد جامع قرطبه و کاخ‌الحمرا دو شاهکار معماری جهان اسلام هستند.
تصویر (ب): مناره مسجد جامع سامرا که در دوره خلافت متوکل ساخته شد.
تصویر (پ): مساجد جامع آذر، حاکم و آقمر از مشهورترین نمونه‌های آثار معماری فاطمیان در قاهره است.
تصویر (ت): نشان دهنده تأثیر حضور امامان و امامزادگان در ایران بر توجه و گرایش اجداد ما به اسلام است.
- ۳۵ - گزینه ۲ هنرمندان دوره فاطمیان در برخی از هنرها، مانند شیشه‌گری، بلورسازی و سفالگری به نوآوری پرداختند.
به پیشنهاد هرمزبان، یکی از فرماندهان اسیر ایرانی، دیوان جند (سپاه) در مدینه تشکیل شد.
فضل‌بن سهل و برادرش حسن بن سهل که تربیت یافته برمیکیان و از دهقانان و زمین‌داران بزرگ خراسان بودند، نقش تعیین‌کننده‌ای در تحولات خلافت در زمان مأمون داشتند.
در زمان منصور، تمام سرزمین‌های اسلامی به استثنای آندلس تحت فرمان خلافت عباسیان درآمد.
- ۳۶ - گزینه ۴ با پایان گرفتن حکومت مأمون و خارج شدن اداره امور از دست وزیران ایرانی، به تدریج حکومت عباسیان نیز رو به ضعف و انحطاط گذاشت. یکی از اقدامات مهمی که منصور در جهت تحکیم و تثبیت خلافت خاندان خود انجام داد، بنای شهر بغداد به عنوان پایتخت عباسیان بود.
- ۳۷ - گزینه ۴ یکی از ویژگی‌های شاخص خلافت عباسیان، اجتناب از سیاست عرب‌گرایی بود که امویان دنبال می‌کردند. به همین دلیل، در این دوره، ایرانیان در کنار اعراب از جایگاه متمیزی در حکومت عباسیان برخوردار شدند.
- ۳۸ - گزینه ۲ شواهد و مستندات تاریخی دلالت بر آن دارد که روند اسلام‌پذیری ایرانیان تدریجی بوده است. اگر چه بیشتر شهرها و مناطق ایران در کمتر از ۲۰ سال به تسخیر اعراب مسلمان درآمد، اما روند پذیرش اسلام چندین قرن به طول انجامید.
- ۳۹ - گزینه ۲ شواهد و مستندات تاریخی دلالت بر آن دارد که روند اسلام‌پذیری ایرانیان تدریجی بوده است. متن انتخاب شده از کتاب جغرافیایی مسالک و ممالک از اصطخری، درباره مردم استخر فارس نشان می‌دهد که روند اسلام آوردن ایرانیان کند بوده است و در نواحی فارس غلبه بر گبرکان (زرتشتیان) بوده است و کتاب زرتشتیان و آداب آتشکده‌های زرتشتیان هنوز در میان مردم پارس رواج داشته است.
- ۴۰ - گزینه ۳
تشریح عبارت‌های نادرست:
- (الف): بر اثر اولین شکست ایرانیان از اعراب چشم اعراب فرو ریخت و باعث تشویق و تحریک بیشتر آنان برای هجوم به کاروان‌ها و آبادی‌های مرزی ایران شد.
(ب): فاصله طبقاتی در اواخر دوران ساسانیان باعث وخیم شدن اوضاع اجتماعی شده بود.
- ۴۱ - گزینه ۴ تمامی گزینه‌ها درست است.
- ۴۲ - گزینه ۲ خبر پیروزی خیره‌کننده اعراب مسلمان بر رومیان در شام، موجب تقویت روحیه و انگیزه جنگاوران مسلمان عرب در قادسیه شد. شورش برخی شهرها و مناطق ایران علیه اعراب، به دلیل فقدان هماهنگی بین شورش‌ها با شکست مواجه گردید. مهاجرت اعراب مسلمان از دوران فتوحات و به هدف تحکیم سلطه مسلمانان بر ایران شروع شد. جنبش‌های عصر خلافت عباسیان، سلطه خلفای عباسی را بر مناطق شرقی ایران خاصه خراسان سست کردند و زمینه مناسبی برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی در آن مناطق فراهم آورد.
- ۴۳ - گزینه ۳ نخستین کتاب جغرافیایی به زبان فارسی با عنوان حدودالعالم من المشرق الی المغرب در دوره سامانیان نگارش یافت و محمدبن حسن توسی (شیخ توسی) از برجسته‌ترین مفسران و فقیهان ایرانی در سده‌های نخستین هجری بود که در علم تفسیر و فقه تبخّر داشت.
- ۴۴ - گزینه ۱ الف) دهقانان
ب) سادات علوی
پ) صفاریان، علویان طبرستان، آل بویه
ت) روادیان
- ۴۵ - گزینه ۲ الف) سلسله‌های طاهریان و سامانیان ریشه در خاندان‌های کهن دهقانی منطقه خراسان و ماوراءالنهر داشتند.
ب) مرکز حکومت صفاریان شهر زرنج (زرنج) بود.
پ) سلسله آل‌بویه دارای سه مرکز حکومت در ری، شیراز و بغداد بود.
ت) برخی از بنیان‌گذاران نخستین سلسله‌های مسلمان ایرانی (صفاریان) مانند یعقوب لیث صفاری برخاسته از میان مردم عادی بودند.
- ۴۶ - گزینه ۳ تشریح عبارت‌های دیگر:
- گزینه ۱: «امیران سلسله‌های طاهری و سامانی عموماً نسبت به خلفای بنی‌عباس اظهار اطاعت ظاهری می‌کردند.
گزینه ۲: «سامانیان در مواردی با دشمنان خلافت مانند علویان طبرستان و خوارج در سیستان سرسبز داشتند.
گزینه ۴: «علویان طبرستان خود مدعی خلافت بودند و عباسیان را غاصب خلافت می‌شمردند.
- ۴۷ - گزینه ۴ الف) ابوعلی سینا، فلسفه مشایی را به اوج رسانید.
ب) در سده‌های نخستین هجری، مساجد، مهم‌ترین مراکز آموزشی بودند.
پ) دانشنامه‌ای اثر ابن‌سینا سهم به‌سزایی در مطرح کردن زبان فارسی به‌عنوان زبان علم داشت.
- ۴۸ - گزینه ۴ الف) مؤسسان برخی از سلسله‌های ایرانی مانند طاهریان و سامانیان با فرمان خلیفه عباسی به حکومت رسیدند.
ب) رابطه سلسله صفاریان با خلافت عباسی فراز و نشیب زیادی را طی کرد.
ج) مرداوینج سلسله زیاریان را تأسیس کرد.

- ۴۹ - گزینه ۳ حکومت غزنویان بر مناطقی از سرحدات شرقی ایران (افغانستان کنونی) و شمال غربی هند، تا اواخر قرن ششم هجری ادامه یافت.
- ۵۰ - گزینه ۳ پیروان مذهب اسماعیلیه در شهرها و روستاهای ایران پراکنده بودند. این گروه، مهم‌ترین مخالفان خلافت عباسی و دو حکومت غزنوی و سلجوقی بودند. در این عصر، گاه اختلافات و منازعاتی میان پیروان بعضی از فرقه‌ها و مذاهب اسلامی در برخی از شهرها و مناطق پیش می‌آمد. دخالت مقام‌های حکومتی به‌ویژه برخی سلاطین و وزیران غزنوی و سلجوقی در امور مذهبی و جانب‌داری آنها از یک فرقه و مذهب و دشمنی با فرقه و مذهب دیگر، به این اختلافات و درگیری‌ها دامن می‌زد.
- ۵۱ - گزینه ۱ طغرل سلجوقی پس از تسخیر مناطق مختلف ایران، به بغداد رفت و خلیفه عباسی را از تسلط آل بویه شیعه‌مذهب درآورد و خود را منجی خلافت معرفی کرد. خلیفه نیز حکومت ایران و عراق را به او بخشید و دستور داد که نام وی را در خطبه بخوانند و سکه به نام او زنند. خلیفه همچنین لقب «سلطان رکن الدوله» را به طغرل داد.
- ۵۲ - گزینه ۲ طغرل سلجوقی پس از تصرف نیشابور، این شهر را به عنوان مرکز حکومت خود برگزید.
- ۵۳ - گزینه ۴ بررسی گزینه‌های نادرست:
- محمود غزنوی بسیاری از اقدامات سیاسی - مذهبی خود را در پوشش جهاد در راه خدا (غزا) و به بهانه مبارزه با مخالفان خلافت عباسی انجام می‌داد.
- خلیفه عباسی حکومت ایران و عراق را به طغرل سلجوقی بخشید.
- ۵۴ - گزینه ۳ موج اول حمله مغول به ایران که با فرمان چنگیزخان انجام گرفت، شش سال طول کشید.
- اختلاف سیاسی و درگیری حکومت خوارزمشاهی با خلافت عباسی، از یک سو موجب تفرقه و تضعیف جهان اسلام شد و از سوی دیگر سبب گردید که سلطان محمد خوارزمشاه از تهدیدات قدرت نوظهور مغول‌ها غافل بماند.
- ۵۵ - گزینه ۱ یکی از ویژگی‌های اجتماعی عصر مغول تیموری، افزایش نفوذ و موقعیت زنان در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی بود و خاتون‌ها در کنار خان‌ها، از جایگاه مهمی در میان گروه‌های فرادست برخوردار شدند و شهر سلطانیه، پایتخت آخرین ایلخانان بود و تقریباً هم‌زمان با زوال حکومت ایلخانان در ایران، حاکمان مغولی ماوراءالنهر نیز رو به ضعف نهادند و رقابت و درگیری شدیدی میان سران و فرماندهان قبایل برای کسب قدرت به‌وجود آمد.
- ۵۶ - گزینه ۳ مغولان پس از فتح بغداد، به شام یورش بردند، اما در عین جالوت از سپاه حکومت مملوکان مصر شکست خوردند و از ادامه پیشروی بازماندند.
- ۵۷ - گزینه ۳
- تشریح عبارت‌های نادرست:
- (الف): در عصر تیموریان شهر و شهرنشینی دچار رکود و زوال نشد و شهرنشینی دچار رکود و زوال نشد.
- (ب): شهر سلطانیه به عنوان پایتخت آخرین ایلخان ساخته شد.
- (ت): ابوسعید پس از الجایتو آخرین ایلخان مغول بود.
- ۵۸ - گزینه ۴ شهر و شهرنشینی در عصر تیموری دچار رکود و زوال نشد و تیمور با وجود یورش‌ها و کشتارهای زیادی که انجام داد، به شهرسازی علاقمند بود. او هنرمندان و صنعتگران شهرهایی را که فتح می‌کرد به سمرقند، پایتخت خود می‌فرستاد تا در آبادانی و زیبایی آن شهر بکوشند.
- ۵۹ - گزینه ۱ مغولان در آغاز، پیرو آیینی ساده موسوم به سَمَنی بودند که زیر نظر روحانیانی با عنوان شمن اداره می‌شد.
- مداری اعتقادی مغولان (تسامح و تساهل)، هرچند از روی آگاهی نبود و بیشتر متأثر از شرایط زندگی آنها بود، اما در پذیرش دین‌های مختلف از سوی فرمانروایان و بزرگان مغولی تأثیر بسزایی داشت.
- ۶۰ - گزینه ۳ الف) شهر هرات در زمان شاهرخ تیموری و جانشینانش، به‌خاطر داشتن ثروت هنگفت، کتابخانه‌های بزرگ و هنرمندان نامدار، به یکی از کانون‌های بزرگ علمی، فرهنگی و هنری جهان اسلام تبدیل شد.
- ب) برخی از وزیران تیموری از جمله امیرعلیشیر نوایی، شاعر و وزیر سلطان حسین میرزا بایقرا نیز پشتیبان و مشوق جدی هنر و هنرمندان بودند.
- پ) نامورترین نقاشان عصر تیموری کمال‌الدین بهزاد بود که آثار و مکتب نگارگری او سرآغاز دگرگونی عظیمی در نقاشی به‌شمار می‌آید.
- ۶۱ - گزینه ۳ کمال‌الدین بهزاد، نامورترین نقاش دوره تیموری بود.
- در عصر ایلخانی هنر نگارگری تلفیقی از سنت‌های نقاشی ایرانی و چینی بود.
- ۶۲ - گزینه ۴ فاخرترین نمونه شاهنامه مصور شده در عصر تیموری، شاهنامه بایسنقری است که به دستور شاهزاده بایسنقر، پسر شاهرخ که سیاستمداری هنرمند و هنرپرور بود خوشنویسی و مصور شد.
- ۶۳ - گزینه ۱ - در عصر مغول - تیموری صرف‌نظر از سه گونه تقریباً متفاوت جامعه عشیره‌ای، روستایی و شهری که مبتنی بر شیوه معیشت بود، جامعه دوره مغول - تیموری به دو دسته کلی فرادست و فرودست تقسیم می‌شد.
- ایلخانان مغول از مشوقان پدید آوردن شاهنامه مصور به‌شمار می‌روند، نمونه باقی‌مانده آن شاهنامه مشهور به دموت است.
- ۶۴ - گزینه ۴ در زمان زمامداری شاه‌سلطان حسین اختلاف و درگیری میان مقام‌های کشوری (اهل قلم) و لشکری (اهل شمشیر) افزایش یافت و اداره امور حکومت با بی‌نظمی و اختلال مواجه شد. شورش افغان‌ها و تسخیر اصفهان یک تهاجم خارجی محسوب نمی‌شود، زیرا قندهار بخشی از قلمرو صفوی به‌شمار می‌رفت.
- ۶۵ - گزینه ۲ سلاطین عثمانی که خود را خلیفه و فرمانروای تمامی مسلمانان قلمداد می‌کردند و در پی تسلط کامل بر جهان اسلام بودند.
- ۶۶ - گزینه ۱ روابط ایران با کشورهای اروپایی در عصر صفوی وارد مرحله تازه‌ای شد و ابعاد وسیعی یافت. دو عامل نقش بسزایی در توسعه روابط صفویان با اروپاییان داشت: ۱- تهاجم گسترده ارتش عثمانی به خاک اروپا ۲- انگیزه و اهداف اقتصادی و تجاری.
- اروپاییان مسیرهای دریایی جدیدی را برای رسیدن به ایران، هند و کشورهای شرق آسیا کشف کرده بودند. به‌دنبال اکتشافات جغرافیایی، فعالیت استعماری کشورهای اروپایی آغاز شد.
- ۶۷ - گزینه ۳ شاه عباس صفوی برای ایجاد ثبات سیاسی و برقراری نظم و امنیت در داخل کشور امرای سرکش و طغیانگر قزلباش را سرکوب کرد و قدرت نظامی و سیاسی آن‌ها را به‌طور چشمگیری کاهش داد.
- شاه عباس اول، به دلایل سیاسی، نظامی و اقتصادی، پایتخت را از قزوین به اصفهان منتقل کرد.
- ۶۸ - گزینه ۳ شاه اسماعیل در لشکرکشی و جنگ‌های مختلف، مدعیان داخلی، به‌ویژه حکام محلی را از میان برداشت و موجبات وحدت سیاسی و جغرافیایی را فراهم آورد.
- اگرچه سلطان سلیم فعالیت مریدان طریقت صفوی را در قلمرو خود بهانه حمله به ایران قرار داد، اما علت واقعی آن، نگرانی و ترسی بود که او از ایجاد حکومت قدرتمند صفوی در دل داشت.

تشریح عبارت‌های نادرست:

(ب): صفویان با ایجاد وحدت سیاسی، یکپارچگی جغرافیایی و انسجام اجتماعی در ایران، زمینه مساعد و مناسبی برای توسعه و شکوفایی فرهنگی و تمدنی فراهم آوردند.

(ج): رسمیت یافتن مذهب شیعه دوازده امامی تأثیرات عمیقی بر همه ابعاد جامعه داشت.

(د): علم‌دوستی، استعداد و ذوق هنری ایرانیان و میراث علمی، ادبی و هنری ارزشمندی که از دوران قبل به خصوص عصر تیموریان باقی‌مانده بود، تأثیرات بسزایی در شکوفایی و غنای فرهنگی و تمدنی دوره صفوی داشت.

۷۰ - گزینه ۳ در عصر صفوی در علمی چون فقه، کلام و تفسیر، علمای بزرگی پا به عرصه نهادند. صدرالدین محمدبن قوام شیرازی معروف به صدرالمتهین و ملاصدرا از شاگردان شیخ‌بهایی و میرداماد بود. او در فلسفه مؤسس مکتب فلسفی، حکمت متعالیه است. در حوزه فلسفه و عرفان، میرداماد مشهور به معلم ثالث و بنیانگذاران مکتب فلسفی اصفهان، صاحب تالیفات ارزشمند و شهرتی بسیار است.

۷۱ - گزینه ۱ کاروان‌سرای شاه‌عباسی در شهر کرج قرار دارد و پل خواجه از آثار مجموعه میدان نقش جهان اصفهان نمی‌باشد.

شاه‌اسماعیل با فتح هرات، کمال‌الدین بهزاد، یکی از نوابغ هنر نقاشی دربار تیموری را با خود به تبریز برد و به ریاست کتابخانه دربار تبریز منصوب کرد یکی از شاهکارهای دوره صفویه، کتابت و تصویرگری شاهنامه بود که در زمان شاه‌تهماسپ به پایان رسید و به دوپست و پنجاه نقاشی مینیاتور در آن به تصویر درآمد.

۷۲ - گزینه ۱ الف) صفویان با ایجاد وحدت سیاسی، یکپارچگی جغرافیایی و انسجام اجتماعی در ایران، زمینه مناسبی برای توسعه و شکوفایی فرهنگی و تمدنی فراهم آوردند.

ب) علم دوستی، استعداد و ذوق هنری ایرانیان و میراث علمی، ادبی و هنری ارزشمندی که از دوران قبل به خصوص عصر تیموری باقی مانده بود، تأثیر بسزایی در شکوفایی و غنای فرهنگی و تمدنی دوره صفوی داشت.

۷۳ - گزینه ۱ الف) صلاح‌الدین ایوبی، سردار کُرد مسلمان، بیت‌المقدس را از اشتغال صلیبیان آزاد کرد.

ب) جنگ‌های صلیبی با بیرون راندن صلیبیان از آخرین پایگاهشان در سواحل شام به پایان رسید.

ج) میدان جنگ، در بخشی از قلمرو اسلامی یعنی فلسطین، شام و مصر واقع بود.

۷۴ - گزینه ۱ توماس آکویناس، برجسته‌ترین فیلسوف اروپایی در سده‌های ۱۲ و ۱۳ م بود که در یکی از مهم‌ترین کتاب‌های خود با عنوان «اصول الهیات» از برهان‌های ارسطو برای اثبات خدا استفاده کرد.

۷۵ - گزینه ۲ تشریح عبارت‌های نادرست:

الف) شارلمانی با جنگ‌های پی‌در پی، بخش اعظم اروپای غربی و مرکزی را تا سال ۸۰۰ م تحت سلطه خود درآورد.

ب) در قرن ۴ م، امپراتوری روم بر اثر مشکلات اداری و اقتصادی به دو بخش شرقی و غربی تقسیم شد.

۷۶ - گزینه ۳ در سده‌های ۱۱ و ۱۲ م، اختلاف و درگیری شدیدی، میان پاپ و امپراتور آلمان، بر سر انتصاب اسقف‌ها و اعطای حلقه و عصای اسقفی به وجود آمد.

۷۷ - گزینه ۳ پس از کشف قاره آمریکا توسط کریستف کلمب، شمار زیادی از مردم اسپانیا و دیگر کشورهای اروپایی به انگیزه کسب ثروت و دست‌یابی به زمین‌های آن قاره شدند. تا حدود نیمه قرن ۱۶ م، اسپانیایی‌ها با سرکوب بومیان، آمریکای مرکزی و بخش اعظم آمریکای جنوبی را تحت سلطه استعماری خود درآوردند.

۷۸ - گزینه ۱ بررسی گزینه‌های نادرست:

الف) پرتغالی‌ها پس از دور زدن امیدنیک تا سواحل جنوب شرقی هندوستان پیش رفتند.

پ) کریستف کلمب ایتالیایی بود نه اسپانیایی.

۷۹ - گزینه ۴ تشریح عبارت‌های نادرست:

الف) در نیمه دوم سده ۱۵ م، دریانوردان پرتغالی در سواحل غربی قاره آفریقا در اقیانوس اطلس مشغول کشف سرزمین‌های جدید شدند.

پ) لوتر هرچند به دنبال تأسیس آیین و کلیسای جدیدی نبود ولی تلاش‌های او به تأسیس آیین و کلیسای پروتستان انجامید.

۸۰ - گزینه ۳ تشریح عبارت نادرست:

ج: هنر در دوران رنسانس به خصلت‌های درونی نیز توجه داشت.

پاسخنامه کلیدی

۱ - ۱	۱۳ - ۳	۲۵ - ۴	۳۷ - ۴	۴۹ - ۳	۶۱ - ۳	۷۳ - ۱
۲ - ۲	۱۴ - ۲	۲۶ - ۲	۳۸ - ۲	۵۰ - ۳	۶۲ - ۴	۷۴ - ۱
۳ - ۲	۱۵ - ۲	۲۷ - ۴	۳۹ - ۲	۵۱ - ۱	۶۳ - ۱	۷۵ - ۲
۴ - ۳	۱۶ - ۳	۲۸ - ۲	۴۰ - ۳	۵۲ - ۲	۶۴ - ۴	۷۶ - ۳
۵ - ۴	۱۷ - ۴	۲۹ - ۳	۴۱ - ۴	۵۳ - ۴	۶۵ - ۲	۷۷ - ۳
۶ - ۳	۱۸ - ۴	۳۰ - ۲	۴۲ - ۲	۵۴ - ۳	۶۶ - ۱	۷۸ - ۱
۷ - ۱	۱۹ - ۱	۳۱ - ۴	۴۳ - ۳	۵۵ - ۱	۶۷ - ۳	۷۹ - ۴
۸ - ۲	۲۰ - ۴	۳۲ - ۳	۴۴ - ۱	۵۶ - ۳	۶۸ - ۳	۸۰ - ۳
۹ - ۳	۲۱ - ۲	۳۳ - ۱	۴۵ - ۲	۵۷ - ۳	۶۹ - ۱	
۱۰ - ۳	۲۲ - ۲	۳۴ - ۲	۴۶ - ۳	۵۸ - ۴	۷۰ - ۳	
۱۱ - ۳	۲۳ - ۱	۳۵ - ۲	۴۷ - ۴	۵۹ - ۱	۷۱ - ۱	
۱۲ - ۲	۲۴ - ۴	۳۶ - ۴	۴۸ - ۴	۶۰ - ۳	۷۲ - ۱	